

Milieucriteria voor het maatschappelijk
verantwoord inkopen van

Papier

Versie 26 januari 2016

1. Scope/afbakening

De productgroep Papier omvat papier dat door de overheid wordt ingekocht om op te printen en te kopiëren en papier voor drukwerk. Het laatste betreft zowel papier voor drukkerijen in eigen beheer van overheden als voor drukwerk dat wordt uitbesteed. De criteria zijn gericht op de inkoop van de meest gangbare papersoorten.

De criteria betreffen twee verschillende productgroepen:

- papier op basis van teruggewonnen papiervezels, gerecycleerd papier;
- papier op basis van niet-gerecycleerde vezels (met mogelijk een percentage teruggewonnen vezels).

Met het oog op optimale concurrentie en vermindering van discriminatie wordt de aanbestedende instantie aanbevolen naar de criteria van beide productgroepen te verwijzen als alternatieve manieren voor het bereiken van het doel milieuvriendelijk papier te kopen.

Hieronder staan de CPV-codes die van toepassing zijn op deze productgroep. Deze lijst met producten is niet uitputtend.

Producten	CPV-code
Fotokopieerpapier	30197643-5
Xerografisch papier	30197644-2
Drukpapier	30197630-1
Enveloppen (indien bedrukt met huisstijl)	30199200-2

Buiten de scope van deze productgroep vallen:

- kantoorartikelen zoals zelfklevende memoblokken, etiketten, opberg- en archiveringsmiddelen, schrijfblokken, ringbandpapier, schriften en flip-overblokken (zie productgroep Kantoorartikelen);
- kranten, boeken, tijdschriften en andere vakliteratuur voor zover dit geen eigen publicaties betreffen;
- hygiënisch/sanitair papier (toilet papier, tissues, et cetera);
- specifieke toepassingen die niet vaak worden ingekocht (verpakking, vetbestendig, thermische fax, foto's, et cetera).

Neem de criteria die voor papier gelden mee bij de inkoop van drukwerk. De criteria van papier gelden namelijk ook voor het papier voor drukwerk.

2. Belangrijkste milieueffecten

In de navolgende tabellen staan de duurzaamheidsthema's en de daarbij behorende benadering voor de productgroep Papier. In de kolom "benadering" is weergegeven hoe de "duurzaamheid" per thema kan worden beïnvloed via (de criteria van) duurzaam inkopen.

In deze kolom is tevens een verwijzing opgenomen naar eisen, gunningscriteria of aandachtspunten en suggesties waarmee aan de benadering invulling kan worden gegeven. De productgroep kan ook impact hebben op andere milieuthema's maar die zijn (op dit moment) minder van belang, niet proportioneel of er zijn (vooralnog) geen geschikte standaardcriteria voor.

Thema's:	Benadering:	Nr. eis/ criterium
<p>Energie en klimaat Energiegebruik tijdens pulp- en papierproductie gepaard gaande met CO₂-uitstoot</p>	<p>• Inkopen van papier gemaakt via processen met gering energieverbruik</p>	<p>ME7, GC2</p>

Materialen en Grondstoffen Watergebruik tijdens pulp- en papierproductie Afval tijdens papierproductie		<ul style="list-style-type: none"> Besparen op papiergebruik 	AS1
		<ul style="list-style-type: none"> Inkopen van papier met lager gramgewicht 	AS3
		<ul style="list-style-type: none"> Inkopen van papier op basis van teruggewonnen papierzvezels en/of duurzaam geogste niet gerecycleerde vezels 	ME1 ME4
Water en Bodem Emissies naar water tijdens pulp- en papier productie		<ul style="list-style-type: none"> Inkopen van papier gemaakt via processen met geringe emissies 	ME6, GC1, GC4
Natuur, biodiversiteit en ruimte Ontbossing en potentieel verlies van biodiversiteit bij grondstofwinning papierproductie		<ul style="list-style-type: none"> Inkopen van papier op basis van duurzame houtvezels 	ME4
Gezondheid en welzijn Gebruik van chemicaliën tijdens productie Emissies naar lucht en water tijdens pulp- en papier productie		<ul style="list-style-type: none"> Inkopen van papier waarbij geen gevaarlijke stoffen en mengsels zijn gebruikt 	ME5
		<ul style="list-style-type: none"> Inkopen van papier gemaakt via processen met geringe emissies 	ME6, GC1, GC4

3. Aandachtspunten en suggesties

Door al vanaf de voorbereidingsfase na te denken over de kansen en mogelijkheden voor een zo duurzaam mogelijke inkoop, kunt u komen tot meer ambitieuze of andersoortige specificaties dan de standaard minimumeisen en gunningcriteria opgenomen in dit document. In de navolgende tabel staan aandachtspunten en suggesties om duurzaamheid te bevorderen voor inkoop binnen deze productgroep.

Nr.	Aandachtspunten en suggesties (AS)
AS1	Papier besparen Bespaar papier door de vraag van gebruikers en de toepassing (kopiëren, printen, drukwerk, externe communicatie, archivering) af te stemmen op de hoeveelheid en type papier. Meer tips vindt u op: www.milieu Zorgoverheden.nl/activiteiten/verbruik/verbruik.html . Er zijn al voorbeelden van bedrijven die helemaal papierloos werken (paperless office). Het nieuwe werken (tijd- en plaatsafhankelijk werken) wordt steeds meer toegepast, ook bij overheden. Werknemers hebben veel gemakkelijker toegang tot documenten als ze niet op kantoor zijn. Dit, gecombineerd met technische ontwikkelingen (workflowmanagementsystemen, smartphones, tablets, digiboards etc.) maakt het printen van stukken steeds minder noodzakelijk.
AS2	Criteria bij aanbesteden drukwerk meenemen Neem de criteria die voor papier gelden mee bij de inkoop van drukwerk. Door de afnemende papierconsumptie onder meer door digitalisering, wordt papier veelal meegenomen met het aanbesteden van drukwerk. De criteria van papier gelden ook voor het papier voor drukwerk. In het

	<p>criteria document drukwerk is de minimumeisen opgenomen om de criteria van papier mee te nemen in de aanbesteding.</p>
AS3	<p>Gramgewicht verlagen Ga bij de aanschaf en het bestellen van papier na of een lager gramgewicht mogelijk is dan gewoonlijk wordt gebruikt. Zorg ervoor dat het type ingekocht papier is afgestemd op de beoogde toepassing. Hoewel in Nederland gewoonlijk papier wordt gebruikt met een gramgewicht van 80 g/m², is in grote delen van de wereld, onder andere in Noord-Amerika en Azië, 75 of 70 g/m² normaal. Hier wordt veelal gebruik gemaakt van opdikkende vezels zodat de totale dikte van het A4'tje toch richting 80 grams gaat om een storing vrije verwerking te garanderen. Bij een overgang van een gramgewicht van 80 naar 75 g/m² zou op grondstoffen en diverse andere aspecten een besparing van 6,25% behaald kunnen worden. Er is echter geen universeel toepasbare methode voorhanden om de totale milieuwinst te onderbouwen. In het criteria document voor reproductieapparatuur, wordt reproductieapparatuur geschikt voor het gebruik van papier met een gramgewicht van 64 g/m² bij de inschrijving hoger gewaardeerd. Een lager gewicht betekent bovendien lagere transportkosten.</p>
AS4	<p>Meerdere printer- en kopieerladen gebruiken (archiefpapier) Gebruik meerdere printer- en kopieerladen, waardoor het papier met de juiste kenmerken of maat voor de taak geselecteerd worden. Maak bijvoorbeeld gebruik van een aparte lade voor archiefpapier, zodat de gebruiker voor het afdrukken kan bepalen of het betreffende document bijvoorbeeld op archiveerbaar papier dient te worden afgedrukt of niet. Archiefpapier is namelijk minder duurzaam doordat het moet voldoen aan bepaalde eisen op het gebied van reinheid en houdbaarheid. Milieuvriendelijke stoffen en verse houtvezels zijn nodig om hierin te voorzien. Het is dus zonde om archiefpapier te gebruiken als dit niet noodzakelijk is.</p> <p>Ongeveer vijf procent van het papier dat de overheid gebruikt, wordt gearchiveerd volgens de NEN 2728 (Archiefwet). Deze Nederlandse norm is bijna gelijk aan de Europese norm ISO 9706, maar heeft onder andere als aanvulling dat het papier minimaal 50 keer dubbelgevouwen moet kunnen worden, zonder scheuren of breken. Bovendien moet dit zogenaamde vouwgetal na 'kunstmatige veroudering' een reststerkte van minimaal 80% van de oorspronkelijke waarde hebben. Het is echter wel zo dat het aanbod dat voldoet aan de NEN 2728 norm en aan de criteria voor duurzaam inkopen vrij laag is. De combinatie met normen ISO 9706 of DIN 6738 en (gerecycled) papier is meer gangbaar. Wanneer papier wordt ingekocht dat moet voldoen aan de NEN 2728 norm, kunnen de minimumeisen 4 en 5 daarom opgenomen worden als gunningscriteria in plaats van als minimumeisen.</p>
AS5	<p>Gebruik papier met lagere witheid Papier met een lagere witheid volstaat in veel gevallen en leidt tot een groter aanbod gerecycled papier in het inkoopproces.</p>

4. Selectiecriteria

Niet bepaald voor deze productgroep.

5. Minimumeisen

De criteria betreffen twee verschillende productgroepen:

- papier op basis van 100% teruggewonnen papiervezels, gerecycleerd papier;
- papier op basis van niet-gerecycleerde vezels (met mogelijk een percentage teruggewonnen vezels).

Met het oog op optimale concurrentie en vermindering van discriminatie wordt de aanbestedende instantie aanbevolen naar de criteria van beide productgroepen te verwijzen als alternatieve manieren voor het bereiken van het doel milieuvriendelijk papier te kopen.

Optie: papier op basis van 100% teruggewonnen papiervezels, gerecycleerd papier

Nr.	Minimumeisen (ME)
ME1	<p>Aandeel en herkomst recyclede vezels <i>(Kopieerpapier en grafisch papier voor gewoon kantoorgebruik)</i> Het papier moet zijn gemaakt van 100% teruggewonnen papiervezels, waarvan ten minste 65% na</p>

	<p>verbruik gerecycleerde vezels. Teruggewonnen papiervezels zijn zowel na verbruik teruggewonnen gerecycleerde vezels als vóór verbruik gerecycleerde vezels van papierfabrieken, ook wel uitval genoemd. Na verbruik gerecycleerde vezels kunnen afkomstig zijn van consumenten, kantoren, drukkerijen, boekbinders enz.</p> <p><i>(Papier voor professionele afdrukken)</i></p> <p>Het papier moet zijn gemaakt van ten minste 75% teruggewonnen papiervezels, waarvan ten minste 80% na verbruik gerecycleerde vezels. Teruggewonnen papiervezels zijn zowel na verbruik teruggewonnen gerecycleerde vezels als vóór verbruik gerecycleerde vezels van papierfabrieken, ook wel uitval genoemd. Na verbruik gerecycleerde vezels kunnen afkomstig zijn van consumenten, kantoren, drukkerijen, boekbinders enz.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan gevraagd worden om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande criteria wordt voldaan. Producten met een type I milieu-etikettering of milieuverklaring die aan de opgesomde criteria beantwoordt, worden geacht te voldoen. Andere gepaste vormen van bewijs, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een keuringsrapport van een erkende instantie, worden ook aanvaard.</p> <p>Voor toelichting op type I milieu-etikettering zie: http://www.nen.nl/NEN-Shop/Norm/NENENISO-140242000-en.htm</p> <p><i>Bron EU GPP</i></p>
ME2	<p>Criteria milieukeur Er moet voldaan worden aan de milieucriteria van het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011) of andere milieukeuren van type I die betrekking hebben op de papierproductie zelf (en niet op de beheerpraktijken van de fabriek).</p> <p><i>Toelichting</i> Voor toelichting op type I milieu-etikettering zie: http://www.nen.nl/NEN-Shop/Norm/NENENISO-140242000-en.htm</p> <p><i>Verificatie</i> Inschrijver kan gevraagd worden om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande criteria wordt voldaan. Alle producten met EU Ecolabel worden geacht te voldoen. Andere milieukeuren type I die voldoen aan de criteria, kunnen ook worden aanvaard. Andere gepaste vormen van bewijs, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een keuringsrapport van een erkende instantie, worden ook aanvaard.</p> <p><i>Bron EU GPP</i></p>
ME3	<p>Monsters voor kwaliteitstests De inschrijver moet monsters van de te leveren producten verstrekken aan de aanbestedende dienst om kwaliteitstests uit te voeren om te verifiëren dat het papier geschikt is voor kantoorgebruik.</p> <p><i>Bron EU GPP</i></p>

Optie: papier op basis van niet-gerecycleerde vezels (met mogelijk een % teruggewonnen vezels)

Nr.	Minimumeisen (ME)
ME4	<p>Herkomst primaire houtvezels Te leveren hout of hout verwerkt in te leveren (hout)producten dient te voldoen aan de Dutch Procurement Criteria for Timber die zijn vastgelegd in de TPAS (Timber Procurement Assessment System), waarbij geldt dat het voldoet aan ten minste 7 van de 9 principes voor duurzaam bosbeheer (sustainable forest management).</p> <p><i>Verificatie</i> Hout voldoet in elk geval aan de criteria indien het is gecertificeerd volgens een systeem dat is goedgekeurd door de toetsingscommissie TPAC (Timber Procurement Assessment Committee).</p> <p>Daarnaast kan de inschrijver ander bewijs leveren, voorzien van uitgebreide, gedocumenteerde en op authenticiteit verifieerbare gegevens en informatie, waaruit blijkt dat aan de gestelde minimumeis wordt voldaan.</p> <p>Een overzicht met goedgekeurde certificatiesystemen is te vinden op de website: http://www.tpac.smk.nl/170/about/judgements.html</p>

	<p><i>Toelichting</i> Meer informatie over het inkopen van duurzaam geproduceerd hout en papier is te vinden op: www.inkoopduurzaamhout.nl. Een voorbeeld bestekbepaling t.a.v. duurzaam geproduceerd hout is te vinden op: www.inkoopduurzaamhout.nl/bestek.</p> <p>Algemene informatie over het voorschrijven en controleren van duurzaam geproduceerd hout is te vinden op: www.houtdatabase.nl. De volledige TPAS criteria zijn te vinden op de website: http://www.tpac.smk.nl/Public/TPAC%20documents/DutchProcurementCriteriaMAR2014.pdf</p>
ME5	<p>Gevaarlijke stoffen en mengsels Bij de productie van het te leveren papier mag geen gebruik zijn gemaakt van de gevaarlijke stoffen en mengsels, genoemd in criterium 4 (Uitgesloten of beperkte stoffen en mengsels) van het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011). (http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:149:0012:0024:NL:PDF).</p> <p><i>Toelichting</i> Deze eisen zijn ontleend aan het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011).</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan gevraagd worden om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande criteria wordt voldaan. Papier met het EU Ecolabel certificaat voldoet in ieder geval aan deze minimumeis.</p>
ME6	<p>Emissies naar water en lucht Van het te leveren papier mogen de emissies naar water en lucht bij de productie van pulp en papier niet hoger zijn dan onderstaande waarden, berekend volgens de methode zoals omschreven in het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011) (Criterium 1 a en b — Emissies naar het water en de lucht). (http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:149:0012:0024:NL:PDF).</p> <p><i>Toelichting</i> Deze eisen zijn ontleend aan het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011).</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan gevraagd worden om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande criteria wordt voldaan. Papier met EU Ecolabel certificaat voldoet in ieder geval aan deze minimumeis.</p>
ME7	<p>CO₂-uitstoot Voor het te leveren papier geldt dat de emissies van koolstofdioxide uit niet hernieuwbare bronnen niet hoger mogen zijn dan 1000 kg per ton geproduceerd papier, inclusief de uitstoot als gevolg van elektriciteitsproductie (op of buiten het bedrijfsterrein). Voor niet-geïntegreerde fabrieken (waar alle gebruikte pulpsorten worden ingekocht) mogen de emissies niet hoger zijn dan 1100 kg per ton. De emissies dienen te worden berekend als de som van de emissies bij de productie van pulp en papier. De CO₂-emissies per ton product moeten worden berekend conform de in het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011) beschreven afbakening en methodiek (Criterium 1c EU Ecolabel – Emissies naar het water en de lucht, CO₂) (http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:149:0012:0024:NL:PDF).</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan gevraagd worden een berekening over te leggen conform de in EN643 beschreven methode. Papier met EU Ecolabel certificaat voldoet in ieder geval aan deze minimumeis.</p>

6. Gunningscriteria

Optie: papier op basis van 100% teruggewonnen papiervezels, gerecycleerd papier

Nr.	Gunningscriteria (GC)
GC1	<p>Emissies naar water en lucht Een hogere waardering wordt worden toegekend:</p> <ul style="list-style-type: none"> naarmate de AOX emissie van het te leveren papier lager is dan 0,17 kg /ADT (=Air Dried Tonne). naarmate de P_{CO₂} van het te leveren papier lager is dan 1,5

	<p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan gevraagd worden om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande criteria wordt voldaan. Voor de gunning kan m.b.t. AOX emissie gebruik worden gemaakt van de informatie uit de paper score card, environmental declaration en/of het paper profile. Met betrekking tot de PCOD is een verklaring van de papierproducent vereist conform de methodiek in het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011). (http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:149:0012:0024:NL:PDF).</p>
GC2	<p>CO₂-uitstoot</p> <p>Een hogere waardering wordt toegekend naarmate de CO₂ emissie van het te leveren papier lager is dan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1000 kg / ton papier voor papier uit geïntegreerde fabrieken • 1100 kg / ton papier voor papier uit niet- geïntegreerde fabrieken <p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan met betrekking tot de CO₂-uitstoot worden gevraagd om een verklaring van de papierproducent conform de methodiek in het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011). (http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:149:0012:0024:NL:PDF).</p>

Optie: papier op basis van niet-gerecycleerde vezels (met mogelijk een % teruggewonnen vezels)

Nr.	Gunningscriteria (GC)
GC3	<p>Criteria milieukeur</p> <p>Indien producten voldoen aan de milieucriteria van het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011) of andere milieukeuren type I die betrekking hebben op de papierproductie zelf (en niet op de beheerpraktijken van de fabriek) worden extra punten toegekend.</p> <p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan gevraagd worden om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande criteria wordt voldaan. Alle producten met EU Ecolabel worden geacht te voldoen. Andere milieukeuren van type I die voldoen aan de criteria, kunnen ook worden aanvaard. Andere gepaste vormen van bewijs, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een keuringsrapport van een erkende instantie, worden ook aanvaard. http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:149:0012:0024:NL:PDF</p> <p>Voor toelichting op type I milieu-etikettering zie: http://www.nen.nl/NEN-Shop/Norm/NENENISO-140242000-en.htm</p> <p><i>Bron EU GPP</i></p>
GC4	<p>Emissies naar water en lucht</p> <p>Een hogere waardering wordt toegekend:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naarmate de AOX emissie van het te leveren papier lager is dan 0,17 kg /ADT (=Air Dried Tonne). • naarmate de P_{COD} van het te leveren papier lager is dan 1,5 <p><i>Verificatie</i></p> <p>De inschrijver kan gevraagd worden om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande criteria wordt voldaan. Voor de gunning kan m.b.t. AOX emissie gebruik worden gemaakt van de informatie uit de paper score card, environmental declaration en/of het paper profile. Met betrekking tot de PCOD is een verklaring van de papierproducent vereist conform de methodiek in het EU Ecolabel voor kopieerpapier en grafisch papier (7 juni 2011). http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:149:0012:0024:NL:PDF</p>

7. Contractbepalingen

Niet bepaald voor deze productgroep.